

www.takern.se

TÅKERNS FÄLT- STATION

Informerar mars-12

Föreningen Tåkerns Fältstation är en sammanslutning av fauna och flora intresserade personer och har till ändamål att främja intresset för biologiska studier samt att verksamt deltaga i arbetet för naturskydd. Verksamheten stöds ekonomiskt av Tåkernfonden.

Styrelsen

Ordförande: Bengt Andersson 0144 - 108 72
Åkerstigen 6 lago.andersson@telia.com
599 32 ÖDESHÖG

Vice ordf: Tommy Tyrberg tel 011-532 30
Kimstadvägen 37 tommy.tyrberg@norrkoping.mail.telia.com
610 20 KIMSTAD

Sekreterare: Lars Gezelius 070-325 12 88
S. Krängevägen 16 lars.gezelius@lansstyrelsen.se
585 99 LINKÖPING

Kassör: Jan Henriksson 0142-138 63
Bondegatan 15 A janne.bittan@bredband.net
595 52 MJÖLBY

Ledamöter:

Ellen Hultman
Fortunagatan 33
553 23 JÖNKÖPING
070-942 39 03
ellenhultman@
yahoo.se

Konny Hörberg
Vretgatan 11
573 61 SOMMEN
070-545 40 98
konnyh@hotmail.se

Tommy Berg
Norra vägen 57
596 33 ÖDESHÖG
0702-46 83 71
b.tommy@live.se

Karl-Martin Axelsson
Bommedal, Åbacka
590 48 VIKINGSTAD
013-13 93 53
karl-martin.axelsson
@lansstyrelsen.se

Suppleanter:

Joakim Wallin
Rökingestigen 38
590 71 LJUNGSBRO
070-550 21 18
jocke1068@yahoo.se

Ruben Brage
Tröskaregatan 90
583 34 LINKÖPING
013-15 87 42
070-345 21 17
mail@rubenbrage.se

Kim Arrio
Dagsbergsvägen 8b
603 50 NORRKÖPING
076 - 835 86 88
swespy_kim@hotmail.com

Föreningsadress: Tåkerns Fältstation, Box 204, 595 22 MJÖLBY

Fältstation: Renstad, Åsen 2, 590 22 Väderstad

Postgironummer: 26 34 96 - 2

Medlemsavgift: Avgiften för 2012 är 100 kr och inkluderar ett info och Vingspegelns Tåkernnummer.

Adress hemsida: **www.takern.se** Org. nr. 823000-4817

Tåkernobsar 2011

Lars Gezelius

Fältstationsåret 2011 var inventeringsmässigt traditionellt med inventeringar, räkningar och ringmärkning men logistiskt något omtumlande då vi i augusti fick lämna Kvarnstugan och flytta någon kilometer österut till ett nytt stationshus - Åsenstugan. Denna flytt tog mycket kraft under sommaren-hösten. Ett 20-tal personer har engagerat sig i verksamheten varav några nya kommit till. Ingen ny art för Tåkern noterades detta år, men sällsyntheter som stäpphök och svartpannad törnskata gästade sjön.

Stationen var bemannad 101 dagar, mest i juni-augusti. Långliggande personal var Karl-Martin Axelsson, Adam Bergner, Anders Olovsson, Lars Gezelius samt Isa Alladat. Omfattande inventeringsinsatser har också gjorts av Bengt Andersson, Kim Arrio, Tommy Berg, Peter Berglin, Göran Bergengren, Benny Ekberg, Christer Elderud, Jan Henriksson, Ellen Hultman, Bo Håkansson, Konny Hörberg, Morgan Johansson, Gunnar Myrhede, Elke Myrhede, Lars Nilsson, Jan-Erik Nordqvist, Magnus Swenson och Joakim Wallin. Under året ringmärktes 3707 fåglar av 61 arter. Nu har drygt 100 000 fåglar märkts vid Tåkern! Det blev ingen ny märkart 2011. 841 boungar märktes, bl.a. 299 svartvita flugsnappare, 102 talgoxar, 169 skrattmåsar, 63 fisktärnor och 20 svarttärnor. Under året noterades enligt Svalan 195 arter vid sjön och här följer ett axplock av dem.

Svanar-änder

Rördrom noterades från 13 mars till 7 oktober och 44 hanar höll revir. **Ägretthägrar** uppträdde med två ex vid Hov 7 - 30.4 och ett ex . vid Glänås 14.5. **Smådopping** observerades med ett ex vid Hovtornet 11.4. Ett ex fanns i sjön 4.7 (Artportalen). Under hösten noterades fåglar vid Glänås 17 (2 ex), 19 (1 ex) resp. 22 (1 ex) september och ett ex utanför Hovtornet 5.11.

Svarthakedoppingar noterades med ett ex vid Glänåstornet 20.4 resp. 7.5. På samma lokal fanns ett ex 23.8, en årsunge 26.8 och två ex 4-5.9. 91 par **skäggdoppingar** häckade under året liksom **snavterand** 27 par, **skedand** 26 par och **årta** 11 par. Två **rödhuvade dykänder** sågs vid Glänås 11.5 respektive Hov 24.7 och en ungfågel rastade vid Glänås 2-31.12. Minst fem par **gravänder** sågs i sjön i maj. Övriga simfåglar i Tåkern redovisas på sid 5-7.

Rovfåglar

Havsörnarna uppträdde liksom föregående år inte så talrikt. Arten sågs alla månader med som mest sex ex. i mars och åtta ex. i december. **Kungsörn** noterades vid minst nio tillfällen under januari - mars samt november-december. Flera observationer av **blåhök** och **fjällvråk** har gjorts under vinterhalvåret. Sex fynd av **stenfalk** föreligger från april-maj, samt i september-oktober. **Tornfalk** sågs vid 15 tillfällen, under aril samt juni - oktober. **Pilgrimsfalk** observerades vid minst 18 tillfällen under året, dock inga obsar under januari - mars eller i maj. Två par häckade på Omberg och 3 + 0 boungar märktes. Två observationer av **röd glada** gjordes; ett ex. vid Glänås 23.6 och ett ex. 26.8. Årets inventering av häckande **bruna kärrhökar** slutade på 45 revir. Arten sågs från 25.3 till 3.10. **Ängshök** noterades med en ad. hane vid Ramstad 12.6, 1 ad. hona vid Hov 17.6 och en hona vid Kyleberg 30.7. Även en **stäpphök** noterades 21.8 vid Väversunda.

Sumphöns-hackspettar

20 par **tranor** bedöms ha häckat i sjön. Omkring 250 ex. översomrade vid sjön. Årets sista observation gjordes 11 oktober. Spelande **vaktlar** har rapporterats från ett 10-tal platser i juni – juli. I maj-juni fanns en revirhävdande **småfläckig sumphöna** vid Väversunda. **Storspov** har spelat på minst fem

platser runt sjön. En **småspov** sträckte förbi Renstad kanal 10.8. I april-maj gjordes fyra observationer av enstaka **rödspovar** och 25.7 sågs fyra ex. vid Glänås. En **dubbelbeckasin** spelade på Svanshals äng 4.5 och spelande fåglar fanns på Lövängsborgsmaden 10 - 20.5, som mest hela sex ex.! Under hösten ringmärktes tre **dvärgbeckasiner** vid Glänås. **Roskarl** noterades med två ex. 12.5 vid Glänås. Några majobservationer av **mindre strandpipare** gjordes vid Sjötuna och Tovören men inga häckningsindicer noterade. Fyra vårobservationer av en till två **större strandpipare** gjordes. Totalt 40 **brushanar** rastade vid Tovören 9.5 och 70 ex. rastade vid Hov 18.8 och 60 ex. vid Glänås 22.9. **Kärrensäppor** rastade med som mest 100 ex. vid Sjötuna 25.9. Elva observationer av **spovsnäppa** gjordes 18.7 - 28.8, som mest åtta ex. vid Sjötuna 18.7. Sju observationer av enstaka **småsnäppor** gjordes 4.7 - 26.9. **Kustsnäppor** rastade med 4-5 ex. vid Sjötuna 18-20.7. Fem noteringar gjordes av **mosnäppa** ett ex vid Tovören resp. Glänås i maj samt ett ex vid Glänås i juli och ett ex vardea vid Svanshals udde och Sjötuna i augusti. En **sandlöpare** rastade vid Sjötuna 7-8.9.

En 2K **dvärgmåsar** sågs vid Glänås 5.6 och 1-2 årsungar sågs vid Sjötuna 27.8 - 25.9. Ca 2400 par **skratmåsar** gick till häckning i sjön (flest vid Glänås ca 1600 par) och omkring 2000 ungar kom på vingarna. 169 pulli ringmärktes. **Silltrut** noterades 19.4. **Skräntärna** rapporterades från 24.4 - 3.9, som mest 10 ex. 20.7 vid Sjötuna. 160 par **fisktärnor** häckade i år och ca 150 ungar kom på vingarna. **Svarttärnorna** hade ett ganska gott år vid sjön - minst 14 par häckade vid Tovören vilket resulterade i minst 20 ungar. **Jorduggla** noterades vid Lövängsborg 17.9 respektive Kvarnstugan 7.11. **Nattskärna** hördes spela vid Dags Mosse i maj/juni. Ett ex. spelade även vid Glänås 3.7. **Mindre hackspett** observerades på sju platser runt sjön under våren (i april/juli), vid Svälinge, Lindön, Lövängsborg, Holmsören, Kvarnstugan, Glänås och Sjötuna. Endast en observation av **göktyta** vid Holmen 20.4. En ringmärkt **kungsfiskare** kontrollerades vid Renstad 25.9. En **sommargylling** rastade vid Lövängsborg 14.5.

Tättingar

Rödstrupig piplärka noterades med två ex vid Tovören 10.5. En **ringtrast** hane observerades vid Väversunda 20.4 och en **svart rödstärt** hane rapporterades från Ramstad Gård 9.4. Revirhävande **vassångare** konstaterades på 11 platser ute i vassarna. En hane ringmärktes och försågs med färgringar. Sex årsungar märktes under sensommaren. **Gräshoppångare** sjöng vid Lövängsborg, Ramstadbron samt på Hånger. I juni fanns fem revirhållande **kärrsångare** vid sjön. Sex ex. märktes under hösten vid Renstad kanal. **Trastsångaren** inventerades väl och årets inventering slutade på 183 sjungande hanar i maj-juni. Arten noterades från 30.4 till 26.8. Under häckningstid fanns en stationär **törnskata** vid Lövängsborg och en **svartpannad törnskata** anslöt där 24-25.7. **Pungmes** noterades inte över huvudtaget, vilket får anses märkligt. Den långa och tidvis mycket kalla vintern gick skoningslöst hårt åt Tåkerns **skäggmesar**. 55 observationer finns på Artportalen. Årets första obsar gjordes 2.4. Under sommarens paddlingar noterades den bara på en handfull platser. Under högflyktsperioden i oktober noterades som mest 30 ex. vid Renstad kanal respektive Hov. En sjungande **rosenfink** noterades 1.6 vid Kvarnstugan. En **lappsparv** passerade över Ramstadbron 13.11 och **snösparv** noterades med 10 ex. vid Säby 29.10 samt 50 ex. vid Hov 26.11. Inga noteringar under vårvintern. Tre observationer av **bändelkorsnäbb** gjordes, alla vid Glänås, 16.8, 11.12 och 28.12. **Vinterhämplingar** sågs endast med enstaka ex. vid tre tillfällen under april och november. **Hämplingen**, numera upptagen på rödlistan, noterades vid 37 tillfällen mars - december.

Rapportera dina Tåkernobsar på Svalan ! www.artportalen.se

Gås- och tranräkningar 2011

Lars Gezelius och Bengt Andersson

Under våren genomfördes fyra räkningar och under hösten åtta. Räkningen 2 oktober misslyckades p.g.a. dimma. Mittmåndsräkningarna på hösten ingår i de av Wetlands International samordnade europeiska inventeringarna av gäss. Räkningemetodiken var densamma som tidigare år, d v s gässen räknades under morgonuppfloget från sju platser runt sjön. Gåshösten bjöd väl på tämligen normala siffror. **Sädgåsen** toppade i början av november med bara 9000. Arten sågs under perioden 3.9 - 31.12. Över 2000 höll sig kvar ända till de sista dagarna i december. **Grågässen** uppträdde i färre antal jämfört med föregående höstar. Några stannade hela december ut. Maxantalet för **kanadagås** blev det näst lägsta sedan 1989! **Vitkindade gäss** noterades med bara 145 ex. som mest. **Spetsbergsgäss** förekom sparsamt ända fram till slutet av november och max blev 200 ex. vid Ramstad 18.12. **Bläsgåsen** sågs endast i enstaka ex under hela hösten. Fyra **prutgäss** sågs 29.10 vid Hov och två **snögäss** 29.10. 2-6 **tundrasädgäss** noterades 16.9 - 13.11. **Tranorna** rastade med som mest 4400 ex vilket är över medeltalet för åren 2001-10 som är 4060 ex.

Vårens fyra räkningar genomfördes 19 mars till 9 april. Maxantalet sädgäss blev 5470 ex. 19 mars, vilket är relativt högt. De första **grågässen** kom 6.2 och Maxantal blev 2360 den 26.3. **Kanadagås** toppade med 520 ex. **Bläsgås** rastade 13.3 - 24.5 med som mest 95 ex. 22.4. **Spetsbergsgås** sågs med 1 - 8 ex. 16.3 - 25.4 och den 28.4 rastade hela 200 ex. vid Tovören. 29 **vitkindade gäss** sträckte norrut 25.4. En **fällgås** noterades vid Glänås 22.5. De första **tranorna** kom 13.3 och vårmax blev 1180 ex 2.4. En **tundrasädgås** noterades 7.4 vid Hov och sju halsmärkta ex. rastade vid Tovören 15-29.4.

Tabell. Antalet individer av olika gåsararter samt trana vid höstens räkningar.

	20/8	28/8	17/9	15/10	22/10	29/10	8/11	13/11
Sädgås <i>Anser fabalis</i>	-	-	5630	7770	4390	7120	9000	6700
Grågås <i>Anser anser</i>	7020		12650	2240	2500	1310	800	290
Bläsgås <i>Anser albifrons</i>	-	-	-	2	4	2	7	4
Spetsbergsgås <i>Anser brachyrhynchus</i>	-	-	-	-	60	1	26	15
Prutgås <i>Branta bernicla</i>	-	-	-	-	-	4	-	-
Kanadagås <i>Branta canadensis</i>	200		400	780	1210	1200	270	1450
Vitkindad gås <i>Branta leucopsis</i>	-	-	-	-	87	-	85	145
Snögås <i>Anser caerulescens</i>	-	-	-	-	-	2	-	-
Trana <i>Grus grus</i>	1380		4400	-	-	-	-	-

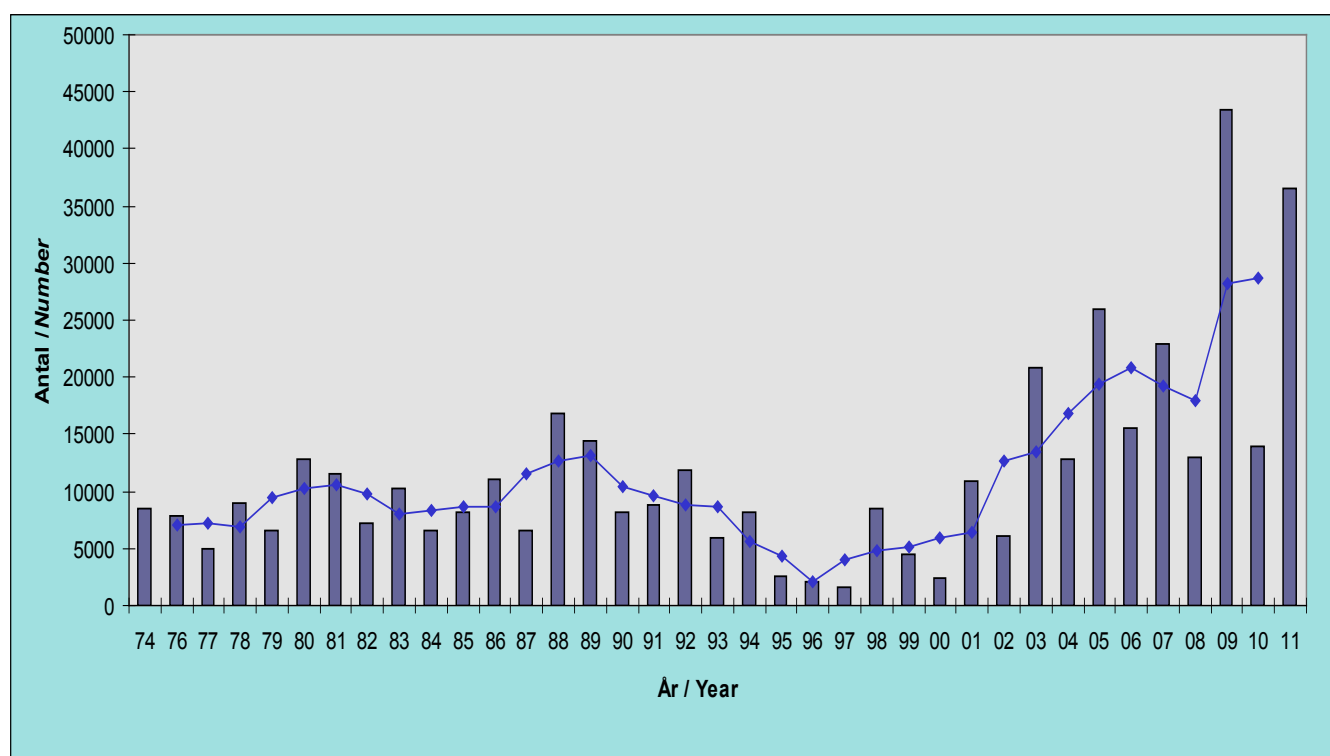
Simfågelräkningar

Lars Gezelius

Under hösten genomfördes tre simfågelräkningar. Räkningen i september är som vanligt en del av de alleuropeiska räkningarna av simfåglar som är en del av Wetlands International program. Väderbetingelserna var relativt bra vid räkningstillfällena i september och oktober med god sikt och svaga till måttliga vindar. Vid augustiräkningen var det dock lite sämre med frisk vind och regn. Räkningsplatserna var i stort bemannade som tidigare år, d.v.s. Svanshals udde, Glänås, Sjötuna, Hov, Säbyviken, Svälunge och Åsby.

Höstens antal blev generellt mycket höga och närheten av 2009 års rekord. Antalen var särskilt höga i augusti och september. **Snatteranden** visade rekordantal vid samtliga tre tillfällen, med 2030 som topp i september (bara rekordet från november 2009 med 2700 är högre). Även **bläsanden** förekom i rekordantal för september. Annars var det dykanderna som dominerade i de stora flockarna ute på sjön. **Brunand** noterades med nästhögsta någonsin med drygt 20000. **Viggen** var med 4620 ex. nära högsta någonsin som är 5000 år 2010. Bland övriga rekordnoteringar kan nämnas oktoberrekord för **knölsvan** med 2900 och **skäggdopping** med 850 (tangerat högsta någonsin från september 1976) samt 1980 **knipor** i oktober.

Utanför räkningarna kan nämnas som mest 2880 **knipor** (rekord för Tåkern) 4.11 enligt Stefan Svensson på artportalen. 81-86 **salskrakar** vid Hov 3-18.11 och 72 ex.

Totalt antal inräknade simfåglar, exklusive sothöns, i Tåkern under septemberräkningen 1974-2011. Linjen anger rullande treårsmedelvärde.

vid Glänås 31.12. 130 **sångsvanar** rastade 16.12. **Bergänder** noterades med 1-8 ex. 7.11 - 31.12 och 1500 **vigg** stannade året ut i de krympande vakarna.

Våren och sommaren

I maj noterades som mest 60 **brunänder** vid Glänås. Där räknades sedan 1300 ex. 17.6 700 **vigg** noterades 21.4 vid Sjötuna och 780 **sothöns** räknades vid Svälänge 1.4. Två honfärgade **salskrakar** noterades 26.6. 1460 **knipor** räknades från Glänåstornet 1.4.

Under våren sågs som mest 2000 **knölsvanar** 11 april. **Sångsvanarna** toppade med 291 ex. 26.3. Två-fyra **mindre sångsvanar** sågs 23 - 28.3 vid Svälänge. Ett par **bergänder** rastade 21.4 vid Sjötuna.

Tabell. Antal simfåglar vid höstens simfågelräkningar. Inom parentes anges medelantalet för de senaste tio årens räkningar. Rekordsiffra markerad med stjärna.

	20/8	(01-10)	17/9	(01-10)	17/10	(01-10)
Skäggdopping <i>Podiceps cristatus</i>	210	(219)	383	(213)	850*	(264)
Gråhakedopping <i>Podiceps grisegena</i>	0	(0)	0	(0)	0	(0)
Svarthakedopping <i>Podiceps auritus</i>	0	(0)	0	(0)	0	(0)
Smådopping <i>Tachybaptus ruficollis</i>	0	(1)	2	(1)	0	(1)
Storskarv <i>Phalacrocorax carbo</i>	59	(356)	44	(272)	57	(227)
Häger <i>Ardea cinerea</i>	10	(35)	16	(26)	8	(33)
Knölsvan <i>Cygnus olor</i>	2190	(2051)	2515	(2180)	2900*	(2096)
Sångsvan <i>Cygnus cygnus</i>	0	(3)	3	(3)	14	(9)
Gravand <i>Tadorna tadorna</i>	0	(3)	0	(1)	0	(1)
Bläsand <i>Anas penelope</i>	650	(2010)	5350*	(2904)	2050	(4476)
Snatteand <i>Anas strepera</i>	1780*	(385)	2030*	(464)	1430*	(343)
Kricka <i>Anas crecca</i>	580	(1019)	1260	(1322)	170	(425)
Gräsand <i>Anas platyrhynchos</i>	1070	(1492)	824	(1076)	420	(1298)
Stjärtand <i>Anas acuta</i>	8	(14)	7	(124)	57	(81)
Årta <i>Anas querquedula</i>	4	(2)	0	(0)	0	(0)
Skedand <i>Anas clypeata</i>	25	(48)	31	(37)	5	(25)
Brunand <i>Aythya ferina</i>	18200*	(7446)	20300*	(6817)	4270	(4247)
Vigg <i>Aythya fuligula</i>	3330*	(665)	1250	(556)	4620*	(1022)
Knipa <i>Bucephala clangula</i>	16	(66)	235	(90)	1980*	(436)
Obest. änder Aninae sp.		(1616)	40	(2254)	40	(3203)
Salskrake <i>Mergus albellus</i>	2	(2)	3	(2)	46	(52)
Småskrake <i>Mergus serrator</i>	0	(0)	0	(1)	0	(0)
Storskrake <i>Mergus merganser</i>	0	(5)	8	(52)	195	(179)
Sothöna <i>Fulica atra</i>	12200	(6844)	20200	(8025)	3500	(3457)
Rörhöna <i>Gallinula chloropus</i>	0	(0)	0	(0)	0	(0)
Summa:	40288	(24943)	56761	(26593)	22621	(21045)
% av medelvärdet		162 %		213 %		104 %

Stöd Engure fågelstation i Lettland

Enguresjön ligger nära kusten vid Rigabukten och är Tåkerns ”vänsjö”. Den liknar Tåkern med stora vassområden och kransalger bland undervattensväxterna. Verksamheten vid Engure drivs av Biologiska institutet och är inriktad på populationsekologi hos framförallt änder och skrattmås. Engurestationen lever på knappa resurser och framtiden är oviss.

I fjol gick tyvärr inget bidrag ut men vi siktar på 2012. På fjorton år har utdelningen blivit drygt 20 000 kr till verksamheten där. 15 000 kr av summan kommer från enskilda donatorer, vilket vi tackar så mycket för.

Bidraget går och kommer att gå till den löpande verksamheten samt till utrustning som kan behövas vid Engure. Det särskilda kontot är nedlagt. Valfritt belopp kan betalas in på föreningens ordinarie postgirokonto. Märk talongen Engure.

Kallelse till årsmöte

Tåkerns Fältstation håller årsmöte onsdagen den **21 mars 2011 kl. 18.30**. Platsen är hembygdsgården i Mjölby (nära vandrарhemmet). Efter årsmötesförhandlingarna visar Bengt Ekman från Naturfotograferna bilder från den Östgötska naturen. Fika med smörgåstårta utlovas.

Välkommen !

Vårens gäs- och tranräkningar

Vi drar igång räknandet av rastande gäss och tranor i mars igen. Räkningsdagarna är preliminärt 17, 24 och 31 mars samt 6 april i gryningen.

Anmälan till Bengt Andersson, 0705- 490 609
eller Lars Gezelius 070-325 12 88

Efter räkningarna samlas vi i Åsenstugan, fikar och summerar.